

**PREDAVANJE ZA RODITELJE PREDŠKOLACA: „JE LI VAŠE DIJETE SPREMNO ZA ŠKOLU?“
STRUČNE SLUŽBE OŠ TAR-VABRIGA I STRUČNE SLUŽBE DV MORSKI KONJIĆ, TAR**

Predavanje školske psihologinje M. Banko i edukatorice-rehabilitatorice S. Pušar Žiković koje je planirano za roditelje predškolaca u Dječjem vrtiću „Morski konjić „ u Taru neće se održati zbog izvanrednih okolnosti. Njegov sadržaj stavile su vam na raspolaganje na ovaj način. Za sva pitanja i nejasnoću možete im se obratiti na e-mail adrese:

milena.banko@skole.hr

edukator.dvmorskikonjic@gmail.com

JE LI VAŠE DIJETE SPREMNO ZA ŠKOLU?

Polazak u školu veliki je događaj u životu djeteta i obitelji pa je sasvim razumljivo da imate brojna pitanja, kako će se dijete snaći, hoće li mu se sviđati škola, hoće li biti dobar đak... Odgovor na sva ta pitanja u velikoj mjeri ovisi o tome koliko je vaše dijete spremno za školu. Hoće li dijete biti spremno za školu ne ovisi samo o djetetovoj životnoj dobi. Iz iskustva znamo da se djeca jako razlikuju, po tjelesnoj razvijenosti, sposobnostima, znanju i iskustvu...To samo po sebi ne bi bilo problem da sva djeca određene dobi ne moraju poći u školu. Tako se među školskim obveznicima uvijek nađe „sitne“ i „malene“ djece, djece koju pisanje i čitanje zanima, djece koja olovku teško i drže a kamoli vješto koriste. Jednako tako, neka od njih su više razvijena na jednom području a na drugom nisu. Primjerice, dijete već čita i piše ali je emocionalno i socijalno nezrelo, ima problem sa odvajanjem od roditelja. To je tako zato što razvoj može biti različito brz u pojedinim područjima djetetova života. Da stvar bude još kompliciranija, djeca rastu u različitim sredinama, imaju različita iskustva i kad sve to uzmemo u obzir, ispada da svako dijete ima neku svoju „optimalnu“ dob za polazak u školu. To bi u praksi ipak bilo teško provesti, pa se ta činjenica nastoji ublažiti tako da se upis u školu može odgoditi za jednu godinu.

Što nam kažu zakoni i propisi

Školski obveznici su djeca koja će do **1. travnja tekuće godine navršiti 6 godina**. Uobičajeno je da se roditelji takve djece već u siječnju javljaju na pred-upis u školu prema upisnom području. Nadamo se da ste to već obavili. Tom prilikom bilo je važno reći ima li vaše dijete kakve zdravstvene ili razvojne poteškoće ili možda smatrate da nije spremno za školu. Ukoliko ste nešto od toga propustili reći još uvijek to možete javiti stručnoj službi škole.

Ako vaše dijete nije školski obveznik ali će do kraja tekuće godine napuniti 6 godina i vi mislite da je spremno za školu ranije, možete se javiti **do 31. ožujka** u nadležni Odjel za obrazovanje Istarske županije (Ispostava Poreč, Obala M. Tita). Tu ćete ispuniti zahtjev da se dijete uvrsti na popis djece školskih obveznika. Bilo bi dobro da o tome obavijestite i školu ukoliko to već niste ranije obavili i javili se na pred-upis.

Prije nego podnesete takav zahtjev trebali biste dobro razmisliti je li vaše dijete zaista toliko naprednije od svojih vršnjaka **u svim aspektima razvoja**. Ponekad razlozi za prijevremeni upis mogu biti više praktične prirode, možda želite da ide u razred sa prijateljem iz vrtića, da bude kod neke određene učiteljice, ili mu se možda više ne ide u vrtić i sl. Zato vam se može činiti da nema ništa loše u tome da ga malo ranije „pogurate“ u školu. No to baš i nije tako. Jedna takva odluka može imati dalekosežne posljedice na djetetov uspjeh i prilagodbu u školi. Ono sasvim sigurno trebate imati na umu je da će dijete ove godine biti nešto manje uspješno nego za godinu dana, kada će sigurno biti zrelije. Vjerojatno ćemo se složiti u tome da djetetu nije svejedno je li po postignućima lošije, prosječno ili bolje od vršnjaka.

Prijevremeni upis bismo mogli usporediti s „akceleracijom“ nadarene djece koja preskaču pojedini razred u školi, što se u školskoj praksi baš i ne događa tako često. Svaka takva odluka treba biti opravdana i dobro promišljena pa za nju nije dovoljna samo želja roditelja. Hoće li se vaše dijete zaista prije vremena upisati u školu ovisi o tome što će se utvrditi u postupku utvrđivanja djetetove spremnosti koji prolaze sva djeca prije škole. Ukoliko je dijete kandidat za prijevremeni upis tada se obvezno provodi dodatni i opsežniji postupak **psihološkog testiranja**. Bilo bi dobro, a i zakon to traži, da svom zahtjevu za prijevremeni upis priložite mišljenje stručnog tima predškolske ustanove o djetetovoj spremnosti za školu (ako ju dijete pohađa) ili ukoliko posjedujete mišljenja nekih drugih stručnjaka.

Tko utvrđuje spremnosti za školu

Za utvrđivanje spremnosti djeteta za školu nadležno je stručno povjerenstvo škole kojoj dijete pripada prema upisnom području. Školsko povjerenstvo čine liječnik specijalist školske medicine i nekoliko stručnjaka iz škole. U našem slučaju to je dr. D. Beaković, spec. školske medicine u Domu zdravlja Poreč, koja je član svih povjerenstava na našem području. Osim nje, u povjerenstvu OŠ Tar-Vabriga su školska pedagoginja, Marina Škopac, edukatorica-rehabilitatorica Sandra Pušar Žiković, psihologinja Milena Banko te jedan učitelj razredne ili predmetne nastave.

Postupak utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta uključuje:

- sistematski pregled kod liječnice školske medicine u Domu zdravlja Poreč te ukoliko je dijete zdravo i redovno cijepljenje,
- ispitivanje spremnosti za školu koje obavljaju ostali članovi školskog povjerenstva prema standardima svoje struke.

Postupak ispitivanja provodi se u razdoblju od **31. ožujka do 15. lipnja** a ukoliko se radi o djeci s teškoćama u razvoju, postupak se započinje i ranije, jer se za takvu djecu trebaju pribaviti razni specijalistički nalazi za što treba više vremena. U tom razdoblju roditelji primaju pismenim putem pozive kada i gdje dijete treba doći na ispitivanje. U slučaju da niste dobili poziv ili ste mijenjali adresu nazovite i provjerite svoj termin.

Stručna služba naše škole obično provodi ispitivanje tijekom 4 i 5. mj. u prostoru škole ili u dječjem vrtiću u Taru, u kojem je najveći broj djece školskih obveznika koja se upisuju u OŠ Tar-Vabriga. Sva ostala djeca dobivaju poziv u školu na isto takvo ispitivanje. U najvećem broju slučajeva iz jednog susreta s djetetom ocjenjuje se je li dijete spremno ili nije za upis u školu. No, može se dogoditi da dijete bude pozvano u školu radi dodatnih ispitivanja ili bude

upućeno nekim drugim stručnjacima izvan škole. Svake godine imamo jedan manji broj djece koja će pohađati našu školu a pohađaju neke druge vrtiće u koje će stručne službe drugih škola dolaziti testirati djecu. Unatoč tome, vrlo je važno da se roditelj i dijete odazovu pozivu za dolazak u našu školu, da mi kao članovi školskog povjerenstva vidimo i upoznamo dijete, jer smo mi odgovorni za odluku o upisu svakog djeteta u našu školu. Kroz osobni susret s djetetom u situaciji ispitivanja, dobivamo informacije nužne za donošenje mišljenja o njegovoj spremnosti za školu kao i za davanje smjernica u radu budućoj učiteljici ili učitelju.

Što se tiče samog postupka ispitivanja djetetove spremnosti za školu on uključuje procjenjivanje različitih aspekata djetetove spremnosti:

- tjelesnu/zdravstvenu spremnost,
- emocionalnu spremnost (osjećaje),
- socijalnu spremnost (odnos prema drugima),
- spoznajnu (intelektualnu) spremnost.

Tjelesnu i zdravstvenu spremnost utvrđuje liječnik školske medicine. Tu se za početak utvrđuje djetetova tjelesna visina i masa. Tjelesna zrelost uključuje normalno funkcioniranje osjetljivih organa, odnosno primjerene korekcije prije polaska u školu, ako to nije već ranije učinjeno (slušni aparat, naočale...). Dijete također mora imati usvojene navike normalnog hranjenja, spavanja i kontrolu pražnjenja mjehura i crijeva. Pored toga, utvrđuje se opće zdravstveno stanje djeteta. Sve je to nužno djetetu da bi moglo izdržati psihofizičke napore koje donosi škola. Ono treba imati razvijenu snagu i izdržljivost mišića za različite oblike kretanja, stajanje, višesatno sjedenje, nošenje torbe itd.

Ostalim aspektima spremnosti za školu uglavnom se više bave ostali članovi stručnog povjerenstva škole, odnosno stručne službe škola.

Emocionalno spremno dijete može kontrolirati svoje ponašanje i osjećaje (ljutnja, strah, tuga) u različitim situacijama kada je frustrirano, npr. kada mora raditi nešto što ga ne zanima, kada je neuspješno u nečemu, kada treba pričekati svoj red, kada se treba odvojiti od roditelja i bez većih izljeva emocija i nezadovoljstva funkcionirati samostalno. Sve je to neophodno da bi dijete moglo pratiti nastavu i surađivati s učiteljem/icom i drugom djecom. Jedan od pokazatelja tog aspekta razvoja djece jeste njihovo ponašanje prvog dana škole. Tako među djecom ima one koja se stisnu uz roditelje i ne žele se odvojiti, djece koja izgledaju zabrinuto i one koja odvažno i veselo ulaze u novu situaciju bez znakova straha i napetosti. Neka od tih zabrinutih se opuste i nakon par dana je sve u redu no neka su i dalje okupirana svojim brigama i strahovima zbog čega se ne mogu uspješno uključiti u nastavu.

Socijalna spremnost djeteta odnosi se na njegovo ponašanje kada je u društvu s drugima, odraslima i djecom. Do polaska u školu dijete bi već trebalo razlikovati poželjno od nepoželjnog ponašanja, uvažavati druge ljude i njihove potrebe. Trebalo bi moći uspješno komunicirati s vršnjacima, surađivati i slijediti upute odraslih, biti samostalno u brizi o sebi (oblačenje, hranjenje, održavanje higijene). Jednostavno rečeno, trebalo bi se moći pridržavati određenih pravila ponašanja u situaciji kada nije „centar svijeta“ kao što je to u obitelji, nego dio grupe koja funkcionira po određenim pravilima kojih se treba pridržavati.

Intelektualna ili spoznajna spremnost uključuje djetetovu opću mentalnu sposobnost za učenje ili inteligenciju, a također i niz specifičnih psihičkih funkcija: pažnju, pamćenje, apstraktno mišljenje, jezično-govorni razvoj, što je sve nužan preduvjet za uspješno savladavanje nastavnih sadržaja. Da bi dijete moglo uspješno pratiti nastavu nužno je da može pratiti i razumjeti upute učitelja/ice i ono što drugi u razredu govore. Također, dijete bi u našoj školi trebalo govoriti tečno hrvatski jezik, bez pogrešaka, odnosno imati ispravan i jasan izgovor glasova. Jedino tako moći će uspješno izraziti svoje misli, osjećaje i potrebe. Do polaska u školu dijete bi već trebalo prilično sigurno opažati prostorne i vremenske odnose, razlikovati osnovne boje te diskriminira različite oblike i veličinu predmeta. Spoznajna spremnost podrazumijeva i posjedovanje određenih znanja o svijetu i sebi samome. U području pažnje od djeteta se očekuje da razmjerno dugo može biti usredotočeno na određeni sadržaj (15-20 min, 60 minuta za ono što ga zanima) te da može selektivno i namjerno usmjeravati pažnju na određene sadržaje, odupirati se onome što ga ometa.

Što sve obuhvaćamo kad ispitujemo spoznajnu spremnost djeteta za školu

Prije polaska u školu dijete bi trebalo imati razvijene **predčitalačke i predmatematičke vještine**. Veliki broj djece poznaje slova i brojke i prije polaska u školu, a neka djeca ih znaju i pisati. No, većina djece usvojiti će tehniku pisanja u prvom razredu. Za usvajanje te složene vještine kao što je pisanje, potrebne su određene sposobnosti: fina motorika šake, vizualna percepcija, koordinacija oko-ruka, te glasovna analiza i sinteza.

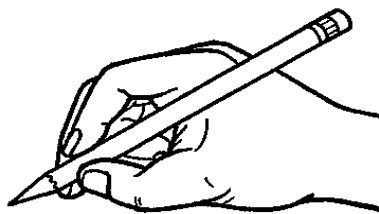
Čitanje je vrlo složena vještina, a podrazumijeva razumijevanje pisane poruke. U razvoju vještine čitanja i pisanja iznimno značenje ima **fonološka svjesnost**. To je sposobnost *rastavljanja* riječi na glasove i *sastavljanja* glasova u riječi, *povezivanja* glasova (fonema) sa slovima (grafemima) i na kraju, *razumijevanje* napisane riječi. Da bi razumjelo što je napisano, dijete treba prije svega vidjeti slovo (grafem), povezati ga s glasom (fonemom) te ih spajati u smislene i razumljive cjeline (riječi).

Pisanje kao najsloženija vještina zahtjeva integraciju pažnje, memorije, motoričkih vještina, jezika i znanja. Prije polaska u školu najčešće počinjemo govoriti o nečemu što se zove **grafomotorika**. Najjednostavnije rečeno, grafomotorika je sposobnost držanja olovke i pisanja, odnosno motorička sposobnost pismenog izražavanja. Preduvjet za učenje pisanja je senzomotorička koordinacija (oko-ruka) i usavršena fina motorika prstiju i šake.

Da bi dijete uspješno svladalo pisanje slova potrebno je da:

- izabere dominantnu ruku (slobodnom voljom i bez pritisaka),
- svlada pravilno držanje olovke,
- usvoji držanje tijela u pravilnom položaju,
- ima vizualnu predodžbu zadatka,
- svlada crtanje prepoznatljivih crteža,
- boja unutar zadanih okvira,
- precrtava oblike (krug, kvadrat, trokut, romb).

Zreli dinamički troprstni hvat olovke dijete obično razvija u dobi 4, 5 - 6 godina. Pri takvom hvatu djetetov ručni zglobov je ispružen, olovka se drži vrhovima prstiju (palca, kažiprsta i srednjaka), luk između palca i kažiprsta je otvoren, prilikom pisanja miču se prsti.

Ovakav hvat omogućava maksimalnu fleksibilnost i kontrolu pri pisanju. Kako se povećava potreba za bržim pisanjem, on postaje sve više važan jer omogućava tečno i uredno pisanje. Ukoliko vaše dijete još nije usvojilo takav hvat postoje različita mehanička pomagala koja se stave na olovku i pomažu korigirati način na koji se ona drži (mogu se kupiti u knjižarama).

Prema iskustvima nas koji se bavimo tim područjem, stječe se dojam da sve više djece dolaze u školu sa loše razvijenom finom motorikom, nepravilno drže olovke i crteži su im sve „nezreliji“. Neki stručnjaci to povezuju s činjenicom da se djeca sve manje uključuju u motoričke igre, kretanje, skakanje, da se više ne igraju manipulirajući rukama s predmetima nego koriste ruke, šake i prste na drugačije načine (mobiteli, osobna računala, itd).

Matematika ima svoj jezik i da bi ju razumjela i zavoljela, djeca ga moraju na vrijeme naučiti. Tijekom predškolskog perioda dijete stječe mnoga znanja koja će mu biti potrebna za razumijevanje matematike. Ta djetetova znanja, iskustva i misaone operacije nazivamo **predmatematičkim vještinama**. Ona uključuju znanja o:

- odnosima u prostoru (unutra-vani, gore-dolje, ispod-iznad),
- odnosima predmeta (veće-manje, lako-teško),
- svojstvima predmeta (crven-plav, tvrd-mekan, topao-hladan),
- količini (jesu li dvije skupine jednake, ili je jedna skupina veća ili manja za jedan).

Sva ta znanja dijete stječe krećući se prostorom, baratajući predmetima, okrećući ih, dirajući ih, uspoređujući njihova svojstva.

Kako bi nesmetano moglo usvajati matematiku dijete mora imati usvojen pojam broja na tri različita načina:

- brojevu *riječ* (zna napamet brojiti do deset ili više),
- broj kao grafički zapis (napisana *brojka*),
- broj kao simbol kojim označavamo količinu.

Pri tome dijete najprije mehanički pamti redoslijed brojevnih riječi, zatim povezuje svaku brojevu riječ s količinom (počevši s količinama do četiri), te na kraju predškolskog razdoblja počinje povezivati brojevu riječ i količinu s pripadajućom napisanom brojkom. Do polaska u školu dijete bi trebalo prepoznavati oblik i naziv brojeva do 10.

I to su uglavnom najvažnije stvari koje ispituje i opažamo u postupku procjene djetetove spremnosti za školu. U situaciji ispitivanja dijete obično dobiva i izvršava različite zadatke, opaža se način kako se dijete ponaša u situaciji, razvijenost govora, koliko uspješno slijedi upute, kako surađuje s ispitivačem, kako drži olovku, sjedi, crta, kako reagira na frustraciju i neuspjeh, da bi se dobila što cjelovitija slika o tome koliko je dijete spremno za školu. Postignuća na testu uspoređuje se s rezultatima njegovih vršnjaka (normama testova) na osnovu čega se uz pomoć svih ostalih podataka procjenjuje posjeduje li dijete sposobnosti, vještine i znanja koje većina njegovih vršnjaka imaju, a važne su za uspjeh u školi.

Nakon završenog postupka ispitivanja, održava se sjednica školskog povjerenstva, članovi usuglašavaju stavove i donose za svako dijete mišljenje koje se prosljeđuje Upravnom odjelu za obrazovanje Istarske županije, a s istim mišljenjem se upoznaju roditelji. Stručno povjerenstvo Odjela donosi odluku koja može biti jedna od sljedećih:

- odobravanje redovnog ili prijevremenog upisa,
- odgoda upisa za jednu godinu,
- utvrđivanje primjerenog programa školovanja za djecu s teškoćama.

Djeca kojoj je upis odobren upisuju se u školu tijekom lipnja, a u opravdanim slučajevima može se to učiniti i kasnije. Kada će to konkretno biti odlučuje svaka škola pojedinačno pa je potrebno pratiti obavijesti u medijima i na web stranici škole. Za djecu koja su ocijenjena kao nedovoljno spremna, upis se odgađa za godinu dana, kako bi se djetetu dalo vremena da dostigne veći stupanj zrelosti.

Reakcije roditelja na prijedlog za odgodom upisa su različite. Neki su zadovoljni dok se neki tome protive. Ponekad su zabrinuti je li sve u redu s djetetom, ponekad se javi i „sram“ od okoline, što sve ipak ne bi trebalo biti važnije od toga da djetetu treba dati još vremena da se razvije. Roditelji često ne mogu imati sasvim objektivnu sliku o djetetu jer ne mogu usporediti njegovo postignuće s ostalima, kao što to mogu oni koji ispituju svu djecu. U slučaju kad se Stručno povjerenstvo škole i roditelj ne slažu, zadnju riječ ima Stručno povjerenstvo Odjela koje donosi odluku, a roditelj ima pravo uložiti žalbu na takvu odluku.

Do takvih situacija dođe s vremena na vrijeme, i trebalo bismo sve učiniti da se tijekom postupka ispitivanja djetetove spremnosti, premoste takva neslaganja između vas kao roditelja i nas kao nadležnih stručnjaka. Vrlo je važno donijeti odluku koja je u najboljem interesu djeteta jer će i „nespremno“ dijete koje pođe u školu i njegovi roditelji i učitelji vrlo brzo biti u problemima. Takvo dijete je od samog početka nesamostalno, ne postiže željene rezultate, zaostaje u čitanju, pisanju i računanju. Roditelji i učitelji nisu zadovoljni, dijete se osjeća neuspješno i frustrirano, gubi volju za školu i učenje, ne voli školu, razvija različite oblike strahova i separacijskih problema i lošu sliku o sebi. Na kraju nitko nije na dobitku a neuspješna prilagodba može imati dugotrajne i negativne posljedice u životu djeteta.

Odluka kada će vaše dijete poći u školu čeka sve nas, a u međuvremenu postoje neke stvari koje još možete napraviti kako bi djetetu pomogli da se što lakše uključi u školu.

Potičite razvoj predvještina čitanja i pisanja kroz igru i zabavu:

- crtajte, bojite, modelirajte, pazite na djetetov hvat olovke, snalaženje na papiru, imenujte boje
- recite djetetu da smisli što više riječi koje počinju nekim slovom (npr. reci mi koje sve riječi počinju slovom M, S, K...) ili što više riječi koje počinju slovom kao i riječ koju mu ponudite (npr. koje sve riječi počinju kao i METLA, koje sve riječi počinju kao i RIBA)
- pitajte dijete kojim glasom počinje/završava određena riječ (npr. kojim glasom počinje/završava SLON, MAČKA, STOP...)
- pitajte dijete što je čulo kad ste mu rekli U-H-O, N-O-S, M-A-M-A, L-I-S-T,
- raščlanjujte riječi na glasove (zub – z_u_b)
- pitajte dijete čuje li, npr. glas K u riječi SEKA, glas P u riječi LOPTA
- smišljajte rime s djetetom; ponudite mu riječ i neka smisli što više riječi koje se rimuju (slično zvuče) kao ponuđena riječ (napomenite djetetu da smišljena riječ ne mora ništa značiti, neka je sam izmisli); ponudite djetetu dvije riječi pa neka samo pogodi rimuju li se ili ne
- čitajte djetetu slikovnice i knjige; neka ih samo lista; pratite prstom rečenice koje čitate; osvijestite djetetu čitanje s lijeva na desno
- prepričavajte priče i događaje, postavljajte pitanja Vašem djetetu, pazite da se pravilno gramatički izražava te da prati slijed događaja
- nije potrebno inzistirati na tome da dijete nauči čitati i pisati prije polaska u školu ako ono samo ne pokazuje interes

Potičite razvoj predmatematičkih vještina:

Koliko puta ste prebrojavali stepenice dok ste se penjali sa svojim djetetom? Koliko puta ste prebrojavali dugmad na košuljici dok ste oblačili dijete? Ovo su stvari koje većina roditelja čini nesvjesno i automatski, a koje su vrlo važne jer su osnova razumijevanja matematike u budućnosti. Rana izloženost brojevima i matematičkim konceptima olakšati će vašem djetetu stvaranje pozitivnog stava prema brojevima, kao i pripremu za školu.

U svakodnevnim situacijama prebrojavajte i komentirajte stvari u okolini (npr. Uzeo sam jednu jabuku, baciti ću ti loptu tri puta). Komentirajte vrijeme te usmjerite djetetovu pozornost na sat (npr. Sad je 9 sati i idemo spavati).

Također, djetetovu pozornost možete usmjeriti na, na primjer, znamenke u vašem mobitelu, na prometnim znakovima i slično. Dok pripremate ručak ili večeru, komentirajte s djetetom što činite (npr. Stavljam šest krumpira u vodu. Naranču režem na pola).

Predmatematičke vještine možete poticati i van kuće, primjerice, potičite svoje dijete da uspoređuje veličine kamenja i kuća, oblike lišća i drveća, prebrojavajte korake od ljuljačke do tobogana i od tobogana do klupice, djetetovu pozornost usmjerite na kućne brojeve na zgradama i kućama. Kod kuće potaknite dijete da igračke posloži po veličini ili boji, neka

upari iste čarape, na papiru iscrtajte različite geometrijske oblike te ih zajedno s djetetom pronalazite u prirodi i po kući (npr. trokut je kao krov, krug je kao tanjur, kvadrat je kao televizor), uključite dijete u aktivnosti kuhanja pa ga učite vagati, prepoloviti, sipati i slično. Igrajte se trgovine i razmjene novca te različitih društvenih igara koje se baziraju na brojevima i prebrojavanju (Čovječe ne ljuti se, Domine).

Važno je da ove aktivnosti provodite kroz igru i učinite ih pozitivnim, opuštajućim iskustvom za dijete. Brojevi i matematika važan su aspekt našeg života stoga potičite djecu, obojite navedene aktivnosti pohvalama i pozitivnim povratnim informacijama kako bi ih ohrabрили da i dalje sudjeluju u njima.

Pripremite ga da ima što točniju i jasniju sliku o onome što ga očekuje

- recite djetetu u koje vrijeme će ići u školu, kako će do škole putovati, koliko će ostati, što će tamo raditi, što će se od njega očekivati (sjediti, slušati učiteljicu, ispunjavati obaveze, ne hodati tijekom nastave, ne jesti za vrijeme nastave, pitati ako mora u WC itd.)
- strah je prirodna reakcija kad nam je nešto nepoznato ili neugodno. Ukoliko školu prikazujete kao neko „strašno“ mjesto, uplašit ćete dijete, a pretjerano „uljepšavanje“ može završiti kao prevara (jer škola nije nalik rođendanskoj proslavi ili vrtiću). Jednako loše je i uopće ne spominjati školu. Zato je kao i obično najbolje-bit i što realniji i što pozitivniji.

Potičite dijete na samostalnost

- neka nauči samostalno se obući i obući (vezanje vezica, zakopčavanje, oblačenje kapa i rukavica...), prepoznati vlastite stvari (kapa, jakna, papuče, cipele, pernica...)
- neka samostalno donosi neke odluke, npr. sudjeluje u izboru školske torbe i pribora, odluči što želi obući prvi dan škole, sprema knjige u torbu i sl.
- pokažite radost i ponos što je dijete toliko veliko da može krenuti u školu

Potičite kod djeteta radne navike i urednost

- održavanje reda i spremanje stvari na mjesto (pospremanje igraćaka, slaganje odjeće itd...),
- samostalna briga o vlastitoj higijeni (pere zube, pere ruke prije jela i nakon toaleta, samostalno odlazi u toalet

Učite ga pravilima lijepog i pristojnog ponašanja

Ako se vaše dijete uljudno i lijepo ponaša drugi će radije provoditi vrijeme s njim i uživati u njegovom društvu. Na taj će način lakše graditi prijateljske odnose, snalaziti se i ponašati prikladno u svakodnevnim životnim situacijama.

- naučite ga kako da pozdravlja druge, kad nešto traži neka pita "molim vas"
- "hvala" neka kaže kada nešto dobije, "izvoli/te" neka kaže kada nešto daje, "oprosti/te" ili "ispričavam se" treba reći kada je npr. pogriješio, zakasnio u školu ili učinio nešto drugo

Učite ga poštivati druge

- starijima svoje poštovanje može pokazati tako da im govori "Vi", na taj način bi se trebao obraćati i učiteljici/učitelju, pripremite ga za to
- naučite dijete da ne prekida druge dok govore (naročito odrasle), ako je *zaista nešto hitno*, može reći "oprosti/oprostite što prekidam, moram nešto važno reći...)

- učite ga da čuva svoju i poštuje tuđu imovinu, na svoje stvari treba paziti a tuđe stvari smiju se dirati ako se pita i dobije dopuštenje (npr. "molim te, mogu li posuditi tvoju olovku?"), ako drugi kaže "ne" to treba prihvatiti a posuđenu stvar treba neoštećenu vratiti i zahvaliti se

Pripremajte dijete za sigurno kretanje u "svijetu odraslih"

- naučite ga pravilima sigurnog kretanja u prometu (kojom stranom ulice ići, kako prelaziti ulicu, kako koristiti "zebru" i semafor).
- poučite ga kako se treba ponašati u autobusu (sjediti za vrijeme vožnje, ne gurati ruke ili glavu kroz prozor, ne gurati se s drugima prilikom ulaska i izlaska, ne mlatiti torbom okolo i udarati druge, na autobusnom stajalištu ne stajati uz sam rub itd.)
- naučite ga telefonirati, neka upamti vaš telefonski broj i adresu stanovanja
- naučite ga da vam obavezno kaže ako doživljava neku neugodu, ako se netko (dijete ili odrasli) prema njemu „ružno“ ponaša, tako ćete biti upućeni u ono što mu se događa

Očekujte od djeteta da svoje probleme i frustracije rješava bez nasilja

- učite ga da se ne smije tući s drugom djecom, da ih ne smije vrijeđati, rugati im se i ponašati nasilno, da ne uzvraća udarcem nego se u takvim situacijama obrati učiteljici ili vama

Za vas pripremile:

Milena Banko, prof. psihologije

Sandra Pušar Žiković, prof. edukator-rehabilitator